

Tunnistetiedot poistettu

Käännös

C-776/19 - 1

Asia C-776/19

Ennakkoratkaisupyyntö

Jättämispäivä:

22.10.2019

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Tribunal de grande instance de Paris (Pariisin alioikeus, Ranska)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

1.10.2019

Kantajat:

VB

WA

Vastaaja:

BNP Paribas Personal Finance SA

TRIBUNAL

DE GRANDE

INSTANCE

DE PARISin (Pariisin alioikeus, Ranska)

[--] **VÄLIPÄÄTÖS**

tiistaina 1.10.2019

[--]

KANTAJINA

FI

VB

[– –] Pariisi

WA

[– –] Pariisi

[– –]

VASTAAJANA**S.A. BNP PARIBAS PERSONAL FINANCE**

[– –] Pariisi

[– –] [alkup. s. 2] [– –]

VÄLIPÄÄTÖS

[– –]

VB ja WA ovat ottaneet 19.6.2009 annetun tarjouksen mukaisena – jonka osalta ei väitetä, että tarjousta ei olisi hyväksytty – BNP Paribas Personal Finance -yhtiöltä 425 525,61 Sveitsin frangin suuruisen ensimmäisen asuntolainan, jonka nimi oli ”Helvet Immo”, jonka laina-ajaksi sovittiin aluksi 25 vuotta ja joka oli tarkoitettu vuokra-asunnoksi tarkoitetun asunnon ostamiseen.

Sopimuksessa [– –] todettiin, että lainanantaja rahoitti lainan lainalla, jonka se otti Sveitsin frangeissa kansallisilta valuuttamarkkinoilta ja jonka ”*perusteella saatte eduksenne koron näiden lainaehtojen mukaisina*”. Sopimuksessa todettiin myös, että lainaa käsiteltiin yhtä aikaa sekä Sveitsin frangi- (laskentavaluutta) että euromääräisenä (maksuvaluutta) ja että sitä varten perustettiin kaksi sisäistä tiliä, joista toinen oli euromääräinen tili ja toinen Sveitsin frangimääräinen tili. ”Valuutanvaihdon” osalta sopimuksessa todettiin [– –], että ”*koska kyse ei ole kansainvälisestä lainasopimuksesta, voitte suorittaa tätä lainaa koskevat maksunne ainoastaan euroissa, joilla lyhennetään lainaa Sveitsin frangeissa*”. [– –] Sopimuksessa todettiin myös, että lainamäärän, johon sisältyi valuutanvaihtomaksu, vahvistamisessa 1 euron katsottiin vastaavan 1,5096 Sveitsin frangia. Sopimuksessa lueteltiin suoritettavat valuutanvaihdot, mukaan lukien lainanantajan mahdollisuus – jos lainansaaja laiminlyö maksuja – päättää yksipuolisesti korvata Sveitsin frangit euroilla [– –], ja siinä todettiin, että valuutanvaihtomaksu on 1,50 prosenttia per valuutanvaihto. [alkup. s. 3]

Aluksi, ensimmäisen 34 kuukauden aikana kunkin lyhennyserän arvo oli 1 033,91 euroa ja tämän jälkeen 1 695,49 euroa seuraavan 266 kuukauden ajan – lyhennysten määrä riippui euron ja Sveitsin frangin vaihtokurssin kehityksestä ja sopimuksessa todettiin, että jos valuutanvaihdon tuloksena saadaan määrä, joka on Sveitsin frangeissa erääntynyttä määrää pienempi, laina maksetaan takaisin

”hitaammin” ja mahdollisesti lyhentämättä jäänyt pääomaosuus kirjataan velan jäljellä olevaksi pääomaksi, ja päinvastaisessa tapauksessa lainan lyhentäminen on nopeampaa. Jos lainapääomaa ei saada suoritettua sovittujen suuruisilla lyhennyserillä kokonaan alustavasti sovittujen laina-ajan aikana lisättyinä viidellä vuodella, maksujen tasoa korotetaan siten, että pääomaa saadaan suoritettua, INSEE:n viiden edeltävän vuoden kuluttajahintaindeksin mukaisissa rajoissa. Jos laina-ajan pidennyksen viidennen vuoden päätteeksi velan pääomaa on edelleenkin jäljellä, maksuja on jatkettava, kunnes koko lainapääoma on suoritettu.

Korkoa, jonka määräksi sovittiin aluksi 4,1 prosenttia, voitiin tarkistaa joka viides vuosi sellaisen kaavan [– –] mukaan, joka muodostui 2,25 prosentin suuruisesta kiinteästä osasta ja osasta, joka vastasi Sveitsin frangien viisivuotisen swap-koron keskimääräistä korkoa edellisenä kalenterikuukautena.

Sopimuksessa määrättiin lainansaajan mahdollisuudesta päättää joka viides vuosi tapahtuvan korontarkistuksen yhteydessä, että laskentavaluuttana käytetään euroa, joko valitsemalla euromääräisen kiinteän koron, joka perustuu pitkäaikaisten valtion joukkovelkakirjalainojen keskimääräisen kuukausikorkoon korotettuna 2,35 prosentilla, 2,55 prosentilla tai 2,65 prosentilla sen mukaan, kuinka pitkän lainan lyhennysjakso on vielä jäljellä, tai valitsemalla euromääräisen vaihtuvan koron, joka perustuu kiinteään osatekijään (2,35 prosenttia) ja osaan, joka määräytyy TIBEUR-koron kuukausittaisen keskiarvon perusteella.

Sopimuksen liitteenä oli kaksi hypoteettista skenaariota, joista ensimmäinen koski sitä, miten korkotason nouseminen tai laskeminen kahdella prosenttiyksiköllä 61. lyhennyserästä vaikuttaisi lyhennyserien tasoon, laina-aikaan ja lainan kokonaishintaan, ja toisella, jonka otsikko oli ”*tietoja luotonne hallinnan yhteydessä suoritettavasta valuutanvaihdosta*”, havainnollistettiin kyseisten tekijöiden muuttumista, jos euron kurssi vahvistuisi suhteessa Sveitsin frangiin (jos 1 euro vastaisi 1,5896 Sveitsin frangia) tai euro heikkenisi (jos 1 euro vastaisi 1,4296 Sveitsin frangia).

Tuomioistuimen suorittaman esitutinnan (tutkintatuomarin tehtäväksi annettu rikostutkinta) perusteella BNPPF-yhtiötä vastaan aloitettiin 29.8.2017 menettely rikostuomioistuimessa harhaanjohtavan kaupallisen menettelyn perusteella.

Haastemiehen 22.2.2018 tiedoksi antamalla asiakirjalla VB ja WA ovat nostaneet kanteen BNP Paribas -yhtiötä vastaan ennakkoratkaisua pyytävässä tuomioistuimessa ja vedonneet muun muassa lainasopimuksen rahoitusmekanismia koskevien ehtojen kohtuuttomuuteen.

Asian valmistelusta vastaava tuomari [– –] antoi 23.1.2019 päätöksen, jolla hän määräsi asian käsittelyn lykättäväksi, kunnes rikosoikeudenkäynnissä on annettu lainvoimainen ratkaisu.

Kun asian valmistelusta vastaavalle tuomarille esitettiin hakemus, joka koski asian käsittelyn lykkäämistä siihen asti, kun Cour de cassation (ylin tuomioistuin,

Ranska) on antanut useita ratkaisuja, hän pyysi asianosaisia ottamaan kantaa mahdollisuuteen esittää ennakkoratkaisukysymyksiä unionin tuomioistuimelle.
[alkup. s. 4]

Viimeisissä vaatimuksissaan, jotka toimitettiin [– –] 20.5.2019, VB ja WA vaativat tuomioistuinta [esittämään Euroopan unionin tuomioistuimelle useita ennakkoratkaisukysymyksiä SEUT 267 artiklan nojalla].

[– –] [alkup. s. 5] [– –] [alkup. s. 6] [– –] [Pääasian kantajien ehdottamat ennakkoratkaisukysymykset]

Viimeisissä vaatimuksissaan, jotka toimitettiin [– –] 20.5.2019, BNPPF-yhtiö vaatii tuomioistuinta [– –]

– *katsomaan, että asiassa ei ole tarpeen esittää ennakkoratkaisupyyntöä Euroopan unionin tuomioistuimelle, ja*

– *näin ollen hylkäämään VB:n ja WA:n vaatimuksen, joka koskee ennakkoratkaisupyyntöä esittämistä Euroopan unionin tuomioistuimelle;*

[– –] [alkup. s. 7] [– –]

PÄÄTÖKSEN PERUSTELUT:

[– –] [kansallista menettelyä koskevia huomautuksia]

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

A. Asiassa merkityksellinen yhteisön oikeus – yleisiä näkökohtia

Kuluttajasopimusten kohtuuttomien ehtojen alalla 5.4.1993 annetun direktiivin N:o 93/13/ETY, joka oli sopimuksen tekohetkellä pantu Ranskan oikeudessa täytäntöön kuluttajansuojalain (code de la consommation) L. 132-1 §:llä, nojalla yhteisön oikeuden tehokkuusperiaatteesta seuraa, että tuomioistuimen on tutkittava viran puolesta sopimusehdon mahdollinen kohtuuttomuus (yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 4.6.2009, *Pannon*, C-243/08), mikä ilmentää yhteisön kuluttajaoikeuden yleisempää periaatetta (unionin tuomioistuimen tuomio 21.4.2016, *Radlinger*, C-377/14), joka on esteenä sellaisilla menettelyllisillä mekanismeilla, jotka vaarantavat kuluttajansuojasäännösten tehokkaan soveltamisen, kuten esimerkiksi preklusiivisille määräajoille (ks. esimerkiksi yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 21.11.2002, *Cofidis v. Fredout*, C-473/00).

Direktiivin N:o 93/13 4 artiklan 2 [kohdassa] säädetään kuitenkin, että ”sopimusehtojen kohtuuttoman luonteen arviointi ei saa koskea sopimuksen pääkohteen määrittelyä eikä hinnan tai [alkup. s. 8] korvauksen asianmukaisuutta suhteessa vastineena toimitettaviin palveluihin ja tavaroihin, jos ehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi”.

Sopimuksen pääkohteen arvioinnista, kun on kyse lainasopimuksista, jotka on sidottu indeksiin ja/tai jotka maksetaan takaisin ulkomaanvaluutan määräisinä, unionin tuomioistuin on todennut yhtäältä, että direktiivin 4 artiklan 2 [kohdassa] säädettyä poikkeusta kohtuuttomien sopimusehtojen valvonnasta on tulkittava suppeasti (unionin tuomioistuimen tuomio 30.4.2014, *Kásler ym. v. OTP Jelzálogbank Zrt*, C-26/13, 42 kohta), ja toisaalta, että

”57) Käsiteltävässä asiassa on lisäksi todettava, että kun poikkeus sopimusehdon kohtuuttomuuden arvioinnista koskee vain hinnan ja korvauksen asianmukaisuuden arviointia vastineena toimittaviin tavaroihin ja palveluihin nähden, poikkeusta ei voida soveltaa, kun ulkomaan valuutan myyntikurssin, jota on käytettävä tätä sopimusehtoa sovellettaessa lyhennyserien laskemiseen, ja kyseisen valuutan ostokurssin, jota on käytettävä muita luottosopimuksen ehtoja sovellettaessa annetun lainan määrän laskemiseen, on väitetty olevan epäsuhtaisia.

58) Muutoinkaan tätä poikkeusta ei voida soveltaa sopimusehtoihin, joilla III/2-sopimusehdon tavoin ainoastaan määritellään lyhennyserien laskemiseksi sen ulkomaan valuutan vaihtokurssi, jonka määräinen luottosopimus on, kun velkoja ei kuitenkaan tarjoa mitään vaihtopalvelua tämän laskennan yhteydessä, ja joihin ei näin ollen sisälly mitään ”korvausta”, jonka asianmukaisuutta vastineena velkojan toimittamaan suoritukseen nähden ei voitaisi tutkia sen kohtuuttomuuden arvioimiseksi direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohdan nojalla.”

Tuomiossa *Andriciuc* (unionin tuomioistuimen tuomio 20.9.2017, C-186/16) unionin tuomioistuin totesi päinvastoin, että sopimusehto, jossa määrättiin, että laina on maksettava takaisin samana ulkomaanvaluuttana kuin jonka määräisenä se oli otettu (40 kohta), oli periaatteessa osa sopimuksen pääkohdetta, kun kyse oli Sveitsin frangeina myönnetystä lainasopimuksesta, joka oli maksettava takaisin Sveitsin frangeina.

Siitä, onko sopimusehto laadittu ”selkeästi ja ymmärrettävästi”, unionin tuomioistuin on todennut muun muassa (unionin tuomioistuimen tuomio 20.9.2018, *OTP Bank v. Ilyes ja Kiss*, C-51/17, 78 kohta), että

”Edellä esitetyn perusteella kolmanteen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että vaatimus, jonka mukaan sopimusehto on laadittava selkeästi ja ymmärrettävästi, velvoittaa rahalaitokset antamaan lainanottajille riittävät tiedot, jotta nämä voivat niiden pohjalta tehdä päätöksensä harkitusti ja tietoisina niihin liittyvistä seikoista.

Tämä vaatimus edellyttää sitä, että kuluttaja ymmärtää valuuttakurssiriskiä koskevan ehdon sekä muodollisesti että kieliopillisesti, mutta ehdon konkreettisen merkityksen osalta myös sitä, että tavanomaisesti valistunut ja kohtuullisen tarkkaavainen ja huolellinen keskivertokuluttaja voi paitsi olla tietoinen kotimaan valuutan mahdollisesta heikkenemisestä suhteessa siihen ulkomaan valuuttaan, jona lainan määrä on ilmaistu, myös arvioida niitä mahdollisesti merkittäviäkin

taloudellisia [alkup. s. 9] seurauksia, joita tällaisesta ehdosta aiheutuu hänen taloudellisille velvoitteilleen. (alleviivaus tässä)

Seuraamuksen osalta direktiivin 6 artiklassa säädetään seuraavaa: ”Jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja että sopimus jää muilta osin osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja.”

Siitä, kenellä on näyttövelvollisuus siitä, että elinkeinonharjoittaja on noudattanut velvollisuuksiaan, unionin tuomioistuin on todennut kulutusluottojen alalla, että näyttövelvollisuus on elinkeinonharjoittajalla eikä kuluttajalla (ks. unionin tuomioistuimen tuomio 18.12.2014, *CA Consumer Finance v. Bakkaus*, C-449/13).

Esityksen selkeyden nimissä merkityksellistä yhteisön oikeutta ja kansallista oikeutta analysoidaan tarkemmin kunkin kysymyksen yhteydessä.

B. Vanhentuminen, johon BNP Paribas -yhtiö vetoaa, ja siihen liittyvät kysymykset

Vastaajana oleva yhtiö väittää [–], että lainansaajien esittämät vaatimukset ovat ”selvästi vanhentuneet” ja että näin ollen asiassa ei ole syytä esittää ennakkoratkaisukysymyksiä.

Näin ollen asiassa on tarkasteltava tätä kysymystä, ja mahdollista tarvetta pyytää unionin tuomioistuimelta ennakkoratkaisua myös siitä, ennen muiden kysymysten tarkastelua.

1. Esitys merkityksellisestä yhteisön oikeudesta ja merkityksellisestä kansallisesta oikeudesta

Yhteisön oikeudessa kysymystä siitä, soveltuvatko kuluttajalle mahdollisesti asetetut määräajat yhteen yhteisön oikeuden kanssa, on käsitelty muun muassa 21.11.2002 annetussa tuomiossa *Cofidis v. Fredout* (C-473/00), jossa yhteisöjen tuomioistuin on katsonut (36 kohdassa), että ”sellaisella menettelysäännöksellä, jolla kielletään kansallista tuomioistuinta tietyn vanhentumisajan päätyttyä viran puolesta tai kuluttajan esittämän oikeudenkäyntiväitteen nojalla tutkimasta sellaisen sopimusehdon kohtuuttomuutta, jonka toimeenpanoa elinkeinonharjoittaja vaatii, tehdään suhteettoman vaikeaksi direktiivillä kuluttajille annettavaksi tarkoitetun suojan soveltaminen oikeudenkäynneissä, joissa kuluttajat ovat vastaajina”.

Unionin tuomioistuin katsoi 29.10.2015 annetussa tuomiossaan *BBVA S.A. v. Lopez* (C-8/14), että vaikka se, että kuluttajan oikeuteen vedota kohtuuttomaan sopimusehtoon sovelletaan preklusiivista määräaika, ei kiinnitetyn kiinteistön ulosmittausmenettelyn yhteydessä ole sellaisenaan vastoin yhteisön oikeutta,

”39) On todettava, että koska riidanalaisessa siirtymäsäännöksessä säädetään, että preklusiivinen määräaika alkaa kulua tässä tapauksessa ilman, että kyseisille kuluttajille ilmoitetaan henkilökohtaisesti mahdollisuudesta vedota uuteen vastustamisperusteeseen täytäntöönpanomenettelyssä, joka on jo aloitettu ennen kyseisen lain voimaantuloa, se ei ole omiaan takaamaan tämän määräajan täysimääräistä hyödyntämistä eikä siten kyseisellä lainsäädännöllisellä uudistuksella myönnetyn uuden oikeuden tehokasta käyttämistä. [alkup. s. 10]

40) Kun otetaan huomioon menettelyn kulku, erityispiirteet ja monimutkaisuus sekä sovellettava lainsäädäntö, on nimittäin olemassa huomattava riski siitä, että tämä määräaika päättyy ilman, että kyseiset kuluttajat voivat vedota tehokkaasti ja asianmukaisesti oikeuksiinsa tuomioistuinteitse, muun muassa sen takia, että he eivät todellisuudessa tunne tai ymmärrä näiden oikeuksien tarkkaa laajuutta.”

Lisäksi unionin tuomioistuimen suuri jaosto (unionin tuomioistuimen tuomio (suuri jaosto) 21.12.2016, *Naranjo ym. v. Cajasur Banco ym.*, C-154/15) on käsitellyt Espanjan *Tribunal Supremo* (ylin tuomioistuin, Espanja) oikeuskäytäntöä, jossa oli ajallisesti rajoitettu oikeusvarmuuden periaatteen perusteella lukuisissa kiinnelainasopimuksissa olleen sopimusehdon kohtuuttomaksi toteamisen vaikutuksia siten, että maksuja, jotka oli suoritettu ennen *Tribunal Supremo* tuomion antamista, ei voitu riitauttaa. Unionin tuomioistuin katsoi, että tällainen oikeuskäytännössä vahvistettu sääntö, jota se on pitänyt erillisenä ”kohtuullisesta” vanhentumisajasta, oli unionin oikeuden vastainen, koska sen seurauksena kuluttajia – direktiivissä säädetyn vastaisesti – satoi sopimusehto, joka oli kuitenkin todettu kohtuuttomaksi (ks. 70–75 kohta).

Kansallisen oikeuden osalta vastaajana oleva yhtiö vetoaa [– –] lukuisiin ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen ja cour d’appel de Paris’n (Pariisin ylioikeus, Ranska) antamiin tuomioihin, joissa on sovellettu siviililain (code civil) 2224 §:ssä säädettyä viiden vuoden vanhentumisaikaa tilanteissa, joissa kanteen on nostanut lainansaaja, siten, että määräajan on katsottu alkaneen päivästä, jona lainatarjous hyväksyttiin, jolloin kyseisissä tuomioistuimissa esitetyt vaatimukset olivat vanhentuneet.

Vanhentumisajan soveltamisesta direktiivin perusteella esitettyihin vaatimuksiin Cour de cassationin ensimmäinen siviiliasioita käsittelevä jaosto on kuitenkin vastikään antanut seuraavan tuomion (*Ire Civ.*, 13.3.2019, *pourvoi nro 17-23.169* [– –])

”– **Vanhentuminen:**

[– –] [alkup. s. 11] [– –]

Cour d’appel on kuitenkin perustellusti katsonut, että vaatimusta siitä, että riidanalaisista ehdoista ei katsota sovitun, ei voitu pitää pätemättömäksi toteamista koskevana vaatimuksena, jolloin vaatimukseen ei voitu soveltaa viiden vuoden vanhentumisaikaa;[– –]

Tuomioissa ei kuitenkaan käsitellä kohtuuttomaksi todetun sopimusehdon nojalla ylisuurina perittyjen korkojen palauttamista koskevien vaatimusten mahdollista vanhentumista, jolloin on niin, että vaikka asiassa olisi sovellettava kyseistä oikeuskäytäntöä, siinä ei ole ratkaistu kysymystä täysin.[– –] Vanhentumisajan alkamisajankohdan osalta oikeuskäytäntö on vähemmän tiukkaa muilla aloilla: siten ensimmäisen siviiliasioita käsittelevän jaoston vanhan oikeuskäytännön mukaan määräaika voi alkaa – kun on kyse pankkiirin varoittamisvelvollisuuden laiminlyönnistä – kulua vasta, kun ensimmäiset maksuvaikkeudet ilmenevät (1re Civ., 9.7.2009, pourvoi nro 08-10.820, Bull. 2009, I, nro 172). Talousjaoston tuoreessa neuvontavelvollisuutta koskevassa oikeuskäytännössä kyseinen sääntö on esitetty selvemmin bullet-lainojen, eli lainojen, joiden pääoma maksetaan takaisin laina-ajan lopussa, osalta (ks. Com., 6.3.2019, pourvoi nro 17-22.668[– –]; Com., 13.2.2019, pourvoi nro 17-14.785[– –]). [– –]

2. Tribunal de grande instance de Paris'n ennakkoratkaisukysymykset

On ilmeistä, että kysymyksillä on merkitystä oikeudenkäynnissä annettavan ratkaisun kannalta, koska lainasopimus on tehty vuonna 200[9], jolloin – jos yhtäältä vanhentumisaikaa voidaan soveltaa ja toisaalta viiden vuoden vanhentumisaika lasketaan sopimuksen allekirjoittamispäivästä – vaatimukset ovat vanhentuneet, koska ne on esitetty 13.10.2016 nostetussa kanteessa.

Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys koskee vanhentumisajan soveltuvuutta yhteen yhteisön oikeuden tehokkuusperiaatteen kanssa, kun kantajana on kuluttaja: eräissä tuomioissa on todettu, että vanhentumisaika ei sellaisenaan ole ristiriidassa yhteisön oikeuden kanssa, samalla, kun kyseinen mekanismi on todettu lainvastaiseksi asian tosiseikkojen perusteella (*BBVA v. Lopez*, C-8/14), mutta sekä tuomioissa *Cofidis* (C-473/00) että suuren jaoston tuomioissa *Naranjo* (C-154/15) on kuitenkin korostettu vaikeuksia, joita tällaisista määräajoista voi aiheutua oikeutensa huonosti tuntevalle kuluttajalle sekä yhteisön oikeuden tehokkuuden että sen direktiivissä säädetyn periaatteen näkökulmasta, jonka mukaan kohtuuttomat sopimusehdot eivät voi sitoa kuluttajia.

Lisäksi on syytä suhtautua varovaisesti sinänsä perinteiseen tilanteiden erotteluun sen mukaan, onko kuluttaja kantajana vai vastaajana, koska jos kuluttaja lakkaa suorittamasta lainanlyhennyksiä – joko vapaaehtoisesti tai koska **[alkup. s. 12]** hän ei tosiasiallisesti pysty suoriutumaan velvoitteistaan – häntä vastaan nostetaan kanne joko eri menettelyssä tai vastakanteena.

Näin ollen on syytä lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraava ennakkoratkaisukysymys:

Ensimmäinen kysymys: Onko direktiivi N:o 93/13, tulkittuna tehokkuusperiaatteen valossa, esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa asiassa sille, että sovelletaan vanhentumissääntöjä seuraavissa tilanteissa: (a) sopimusehdon kohtuuttomuuden toteamiseen, (b) mahdollisiin

palautuksiin, (c) kun kuluttaja on kantajana ja (d) kun kuluttaja on vastaajana, mukaan lukien vastakanteen vastaajana?

Toinen ennakkoratkaisukysymys on esitettävä ainoastaan, jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan täysin tai osin kieltävästi. Jos vanhentumisaikaa voidaan soveltaa jossain näistä tilanteista, on kysyttävä, milloin kyseinen määräaika alkaa, erityisesti, kun otetaan huomioon tuomiot, joihin BNP Paribas -yhtiö on vedonnut ja joissa määräajan katsotaan alkavan sopimuksen allekirjoittamispäivästä.

Kun kyseessä on nimittäin alustavasti 25 vuodeksi tehty sopimus ja Ranskan lainsäädännön mukaan vanhentumisaika on viisi vuotta, on vaarana, että lainansaajat eivät tiedosta yhtäältä oikeuksiaan ja toisaalta sitä, että valuutan vaihtokurssiin liittyy ongelma, jos vaihtokurssi on pysynyt vakaana ensimmäisinä sopimusvuosina ja huonontunut esimerkiksi neljän tai viiden vuoden kuluttua, jolloin siitä on aiheutunut merkittäviä vaikeuksia.

[– –]

Näin ollen on niin ikään syytä lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraava ennakkoratkaisukysymys:

Toinen kysymys: Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan täysin tai osin kieltävästi: Onko direktiivi N:o 93/13, tulkittuna tehokkuusperiaatteen valossa, esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa asiassa sille, että sovelletaan kansallista oikeuskäytäntöä, jossa vanhentumisajan alkuajankohdaksi on vahvistettu lainatarjouksen hyväksymispäivä vakavien taloudellisten vaikeuksien ilmenemispäivän sijaan?

C. Kysymys siitä, onko riidanalaisten sopimusehtojen katsottava koskevan sopimuksen pääkohdetta vai ei

Sillä, katsotaanko riidanalaisten sopimusehtojen koskevan sopimuksen pääkohdetta vai ei, on merkitystä oikeusriidan aineellisen arvioinnin kannalta, koska vastaus tähän kysymykseen on ratkaiseva siltä kannalta, onko riidanalaisten sopimusehtojen kohtuuttomuutta mahdollista tutkia, edellyttäen, että ehdot on laadittu ”selkeästi ja ymmärrettävästi”. [alkup. s. 13]

1. Merkityksellinen yhteisön oikeus ja kansallinen oikeus

Yhteisön oikeudessa yhtäältä 30.4.2014 annetun tuomion *Kásler ym.* (C-26/13) ja toisaalta sitä myöhemmän oikeuskäytännön ja erityisesti 20.9.2018 annetun tuomion *OTP Bank* (C-51/17) ja 14.3.2019 annetun tuomion *Dunai v. Erste Bank* (C-118/17) välillä vaikuttaa olevan jännite.

Kuten edellä nimittäin todettiin, Kásler-tuomiossa on ensin esitetty periaate, jonka mukaan [direktiivin] 4 artiklan 2 [kohdassa] säädettyä sopimusehtojen

kohtuuttomuuden valvonnan rajoitusta on tulkittava suppeasti, ja tämän jälkeen siinä on todettu, että:

”57) Käsiteltävässä asiassa on lisäksi todettava, että kun poikkeus sopimusehdon kohtuuttomuuden arvioinnista koskee vain hinnan ja korvauksen asianmukaisuuden arviointia vastineena toimittaviin tavaroihin ja palveluihin nähden, poikkeusta ei voida soveltaa, kun ulkomaan valuutan myyntikurssin, jota on käytettävä tätä sopimusehtoa sovellettaessa lyhennyserien laskemiseen, ja kyseisen valuutan ostokurssin, jota on käytettävä muita luottosopimuksen ehtoja sovellettaessa annetun lainan määrän laskemiseen, on väitetty olevan epäsuhtaisia.

58) Muutoinkaan tätä poikkeusta ei voida soveltaa sopimusehtoihin, joilla III/2-sopimusehdon tavoin ainoastaan määritellään lyhennyserien laskemiseksi sen ulkomaan valuutan vaihtokurssi, jonka määräinen luottosopimus on, kun velkoja ei kuitenkaan tarjoa mitään vaihtopalvelua tämän laskennan yhteydessä, ja joihin ei näin ollen sisälly mitään ”korvausta”, jonka asianmukaisuutta vastineena velkojan toimittamaan suoritukseen nähden ei voitaisi tutkia sen kohtuuttomuuden arvioimiseksi direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohdan nojalla.”

Sen sijaan *Dunai*-tuomiossa on todettu seuraavaa (48 kohta):

”Tämän osalta on toiseksi muistettava, että kun kyse on valuuttakurssiriskiä koskevista sopimusehdoista, unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä seuraa, että siltä osin kuin niillä määritellään lainasopimuksen pääkohde, ne kuuluvat direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohdan soveltamisalaan ja välttyvät kohtuuttomuuden arvioinnilta vain, jos toimivaltainen kansallinen tuomioistuin yksittäistapauksen tutkittuaan katsoo, että elinkeinonharjoittaja on laatinut ne selkeästi ja ymmärrettävästi (ks. vastaavasti tuomio 20.9.2018, OTP Bank ja OTP Factoring, C-51/17, EU:C:2018:750, 68 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).”

Kásler-tuomiossa esitetyn päättelyn perusteella ei vaikuta mahdolliselta katsoa, että valuuttakurssiriskiä koskevat sopimusehdot ovat sellaisinaan direktiivin 4 artiklan 2 [kohdassa] tarkoitettu ”tavara”, ”palvelu” tai ”vastine”, kun direktiivin 4 artiklan 2 [kohtaa] on tulkittava suppeasti.

Kansallisen oikeuden osalta on niin, että ensimmäinen siviiliasioita käsittelevä jaosto on katsonut useissa [alkup. s. 14] ratkaisuissa, jotka se antoi helmikuussa 2019 (ks. esimerkiksi *Ière Civ.*, 12.12.2018, *pourvoi nro 17-18.491*), että tällaisissa sopimusehdoissa on kyse pääasiassa kyseessä olevan kaltaisten sopimusten pääkohteesta.

2. Tribunal de grande instance de Paris’n ennakkoratkaisukysymys

Kun käsiteltävässä asiassa on kyse sopimuksesta, jonka mukaan laina on maksettava takaisin – kuten *Kásler*-tuomiossa mutta päinvastoin kuin *Andriciu-*

tuomiossa (C-186/16) – kotimaan valuuttana, esiin tulee kysymys siitä, pätevätkö ensin mainitussa tuomiossa esitetyt periaatteet.

Onko edelleenkin sovellettava *Kásler*-tuomiosta ilmenevää päättelyä, jonka perusteella näyttää siltä, että sopimusehto (vaikka se on erittäin tärkeä sopimuksen rakenteen kannalta) ei ole osa sopimuksen ”pääkohdetta” [direktiivin] 4 artiklan 2 [kohdan] mukaisessa suppeassa merkityksessä, koska sopimusehtoa ei ole riitautettu valuuttavaihtomaksun (1,5 prosenttia) perusteella, vai onko päinvastoin katsottava, kuten *OTP*- ja *Dunai*-tuomioissa katsottiin, että sopimusehdot, jotka koskevat valuuttakurssiriskiä, ovat pelkästään tällä perusteella osa sopimuksen pääkohdetta?

Tätä kysymystä on myös arvioitava suhteessa rahoitusvälineiden markkinoista annetun direktiivin (2004/39) soveltamiseen, koska hieman *Kásler*-tuomion antamisen jälkeen annetussa *Lantos*-tuomiossa (unionin tuomioistuimen tuomio 3.12.2015, C-312/14) unionin tuomioistuin katsoi, että rahoitusvälineiden markkinoista annetun direktiivin mukaisia velvoitteita ei voitu soveltaa valuuttamääräisiin sopimuksiin, muun muassa seuraavilla perusteilla:

”56) *Nämä liiketoimet rajoittuvat – mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkistettava – nimittäin mainitun valuutan (laskentayksikkö) määräästen lainamäärien ja kuukausierien muuntamiseen kyseisen valuutan ostotai myyntikurssin perusteella kansalliseksi rahayksiköksi (maksuyksikkö).*

57) *Tällaisten liiketoimien ainoana tehtävänä on palvella lainasopimuksen maksuun liittyvien olennaisten velvollisuuksien – toisin sanoen luotonantajan velvollisuuden asettaa pääoma käytettäväksi ja luotonsaajan velvollisuuden maksaa kyseinen pääoma takaisin korkoineen – täytäntöönpanoa. Kyseisillä liiketoimilla ei pyritä investoinnin toteuttamiseen, koska kuluttajan tarkoituksena on yksinomaan varojen saanti kulutushyödykkeen ostoa tai palvelun suoritusta varten eikä esimerkiksi valuuttakurssiriskin hallinta tai keinottelu jonkin valuutan vaihtokurssilla.”*

Jos oikeuskäytännön mukaan on nykyään niin, että lainasopimusten valuuttakurssiriskiä koskevat sopimusehdot ovat osa sopimuksen pääkohdetta, voi tulla esiin kysymys siitä, sovelletaanko rahoitusvälineiden markkinoista annetun direktiivin mukaisia velvollisuuksia, ja erityisesti velvollisuutta varmistua siitä, että lainansaajalle tarjottu tuote on asianmukainen, vastaavia velvollisuuksia tällaisten sopimusten yhteydessä – vaikka vaikuttaakin vaikealta tulkita, että kyseiset sopimukset olisivat rahoitustuotteita, kuten osa kantajista vaikuttaa ajattelevan.

Pääasiassa kyseessä olevan kaltaiseen lainasopimukseen liittyy tietynlainen laskentavaluutan ja maksuvaluutan välisen suhteen kehitystä koskeva vedonlyönti, jossa pankin ja lainansaajan [alkup. s. 15] intressit ovat vastakkaiset ja joka on hyvin lähellä keinottelua (ero on siinä, että valuuttaa on lainattu eikä ostettu). Näin on varsinkin silloin, kun kyseiseen sopimukseen sisältyy paitsi

valuuttakurssiriskiä koskevia ehtoja myös [– –] määräyksiä mahdollisuudesta muuttaa sopimuksen taloudellisia ehtoja määräajoin etukäteen määriteltyjen ehtojen mukaisesti.

Koska lisäksi yleensä ehdot, joita ilman sopimusta ei voida pitää voimassa, ovat osa sopimuksen pääkohdetta (ks. esimerkiksi tuomio *Dunai*, C-118/17, 52 kohta), kantajat vetoavat siihen, että sopimus voidaan haluttaessa muuttaa euromääräiseksi tiettyinä ajankohtina, ja päättelevät tästä, että riidanalaiset sopimusehdot eivät muodosta sopimuksen ”pääkohdetta”, koska sopimuksessa nimenomaisesti mainitaan mahdollisuus siitä, että sopimussuhde voi jatkossa perustua kotimaan valuuttaan. Unionin tuomioistuimen arvioitavana ei ilmeisesti aiemmin ole ollut kysymys siitä, miten tällaiset ehdot mahdollisesti vaikuttavat asian arviointiin.

Näin ollen on syytä lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraava ennakkoratkaisukysymys:

Kolmas kysymys: Onko pääasiassa kyseessä olevan kaltaisia sopimusehtoja, joissa määrätään erityisesti, että laskentavaluuttana käytetään Sveitsin frangia ja maksuvaluuttana euroa, ja joista seuraa, että lainansaajan on kannettava valuuttakurssiriski, pidettävä osana direktiivin 93/13 4 artiklan 2 [kohdassa] tarkoitettua sopimuksen pääkohdetta, kun asiassa ei ole riitautettu valuutanvaihtomaksun määrää ja kun sopimukseen sisältyy ehtoja, joissa määrätään, että lainansaaja voi tiettyinä ajankohtina käyttää mahdollisuutta muuttaa sopimus euromääräiseksi ennalta määriteltyyn kaavan mukaisesti?

D. Sopimusehdon selkeyden ja ymmärrettävyyden arviointi

Sopimusehdon selkeyden ja ymmärrettävyyden arviointi on välttämätöntä ratkaisun antamiseksi oikeudenkäynnissä, jos riidanalaisia sopimusehtoja on pidettävä sopimuksen pääkohteena, mutta myös päinvastaisessa tilanteessa, koska huomattavan epätasapainon tai sen puuttumisen arvioinnissa on otettava huomioon elinkeinonharjoittajalla oleva velvollisuus antaa selkeitä ja ymmärrettäviä tietoja.

[– –] [alkup. s. 16] [– –].

1. Tiedot, jotka lainansaajalle on annettava (nimenomainen varoitus valuuttakurssiriskistä, hypoteettiset skenaariot, ja mahdolliset edellytykset, jotka niiden on täytettävä)

a) Yhteisön oikeus ja kansallinen oikeus

Yhteisön oikeuden osalta unionin tuomioistuin on katsonut, että jotta sopimusehtoa voidaan pitää direktiivissä N:o 93/13 tarkoitettulla tavalla selkeästi ja ymmärrettävästi laadittuna, sopimusehdon on vastattava tiettyjä vaativia

edellytyksiä, jotka on esitetty muun muassa unionin tuomioistuimen 20.9.2018 annetussa tuomiossa *OTP Bank v. Ilyes ja Kiss* (C-51/17):

”73) Valuuttamääräisiä lainasopimuksia koskevien tilanteiden osalta unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä käy ilmi, että direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että vaatimus, jonka mukaan sopimusehto on laadittava selkeästi ja ymmärrettävästi, ei voi rajoittua ainoastaan sopimusehtojen muodolliseen ja kieliopilliseen ymmärrettävyyteen (ks. vastaavasti tuomio 20.9.2017, *Andriuc ym.*, C-186/16, EU:C:2017:703, 44 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

74) Pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen valuuttalainan osalta on syytä korostaa – kuten Euroopan järjestelmäriskikomitea on valuuttamääräisestä luotonannosta 21.9.2011 antamassaan suosituksessa CERS/2011/1 (EUVL 2011, C 342, s. 1) muistuttanut –, että rahalaitosten on annettava lainanottajille riittävät tiedot, jotta lainanottajat voivat tehdä niiden pohjalta perusteltuja ja harkittuja päätöksiä, ja että niihin tulisi sisältyä ainakin tiedot siitä, miten lainanottajan kotijäsenvaltion rahayksikön arvon merkittävä aleneminen sekä ulkomaisen koron nousu vaikuttaisivat lyhennyksiin (*Suositus A – Lainanottajien riskitietoisuus*, 1 kohta) (tuomio 20.9.2017, *Andriuc ym.*, C-186/16, EU:C:2017:703, 49 kohta).

75) Lainanottajalle on yhtäältä kerrottava selkeästi, että jos hän tekee ulkomaanvaluuttamääräisen lainasopimuksen, hän altistuu valuuttakurssiriskille, jonka kantaminen voi olla hänelle taloudellisesti vaikeaa, jos rahayksikön, jonka määräisenä hän saa tulonsa, arvo alenee suhteessa siihen ulkomaan valuuttaan, jossa laina on myönnetty. Elinkeinonharjoittajan, tässä tapauksessa pankin, on toisaalta tehtävä selkoa valuuttakurssin mahdollisista vaihteluista ja ulkomaan valuutan määräisen lainan ottamiseen sisältyvistä riskeistä (ks. vastaavasti tuomio 20.9.2017, *Andriuc ym.*, C-186/16, EU:C:2017:703, 50 kohta).

76) Kuten direktiivin 93/13 johdanto-osan 20. perustelukappaleessa todetaan, kuluttajalla on pitänyt tosiasiallisesti olla tilaisuus tutkia kaikki ehdot. Riittävän ajoissa ennen sopimuksen tekemistä kuluttajalle toimitetuilla tiedoilla sopimusehdoista ja sopimuksen tekemisen **[alkup. s. 17]** seurauksista on näet kuluttajalle perustavanlaatuinen merkitys, kun hän päättää siitä, haluaako hän tehdä sopimuksen elinkeinonharjoittajan kanssa sitoutumalla tämän aiemmin laatimiin ehtoihin (ks. vastaavasti tuomio 30.4.2014, *Kásler ja Káslerné Rábai*, C-26/13, EU:C:2014:282, 70 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

77) Käsiteltävässä tapauksessa kansallisen tuomioistuimen on edellä todetun perusteella otettava huomioon muun muassa kyseessä olevassa sopimuksessa oleva 10 kohta, jonka otsikko on ”Riskitietoisuutta koskeva vakuutus” ja jonka sisältö on esitetty edellä 19 kohdassa, yhdessä ennen sopimuksen tekemistä annettujen mahdollisten lisätietojen kanssa. Viimeksi mainittujen osalta todettakoon, että unionin tuomioistuimelle toimitetusta aineistosta käy ilmi, että lainanottajat ovat saaneet muun muassa tiedotteen, jossa on lisätietoja valuuttakurssiriskistä ja konkreettisia laskuesimerkkejä riskistä tilanteissa, joissa

Unkarin forintti heikkenee suhteessa Sveitsin frangiin, mistä kansallisen tuomioistuimen on kuitenkin hankittava varmuus.

78) Edellä esitetyn perusteella kolmanteen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että vaatimus, jonka mukaan sopimusehto on laadittava selkeästi ja ymmärrettävästi, velvoittaa rahalaitokset antamaan lainanottajille riittävät tiedot, jotta nämä voivat niiden pohjalta tehdä päätöksensä harkitusti ja tietoisina niihin liittyvistä seikoista. Tämä vaatimus edellyttää sitä, että kuluttaja ymmärtää valuuttakurssiriskiä koskevan ehdon sekä muodollisesti että kieliopillisesti, mutta ehdon konkreettisen merkityksen osalta myös sitä, että tavanomaisesti valistunut ja kohtuullisen tarkkaavainen ja huolellinen keskivertokuluttaja voi paitsi olla tietoinen kotimaan valuutan mahdollisesta heikkenemisestä suhteessa siihen ulkomaan valuuttaan, jona lainan määrä on ilmaistu, myös arvioida niitä mahdollisesti merkittäviäkin taloudellisia seurauksia, joita tällaisesta ehdosta aiheutuu hänen taloudellisille velvoitteilleen.” (alleviivaus ja lihavointi tässä)

Kansallisesta oikeudesta on todettava, että Helvet Immo -sopimuksista, joissa ei ole esitetty hypoteettisia skenaarioita, Cour de cassation on antanut erityisesti seuraavat tuomiot:

1ère Civ., 3.5.2018, pourvoi nro 17-13.593 [– –]

[– –] [alkup. s. 18] [– –] [ote tuomiosta]

Vastaavasti: 1ère Civ., 20.2.2019, pourvoi nro 17-31.065 [– –] [ote tuomiosta]

Tarjouksista, joihin oli liitetty hypoteettinen skenaario, ensimmäinen siviiliasioita käsittelevä jaosto on antanut erityisesti seuraavan tuomion:

1ère Civ., 12.12.2018, pourvoi nro 17-18.491

[– –] [alkup. s. 19] [– –] [ote tuomiosta]

b) Tribunal de grande instance de Paris'n ennakkoratkaisukysymykset

Cour de cassationin ensimmäisen siviiliasioita käsittelevän jaoston 20.2.2019 antamissa tuomioissa, joilla on hyväksytty Cour d'appelin tulkinta, Cour de cassation on katsonut, että kyseessä olevat sopimusehdot oli ”*laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi*” – siltä osin kuin kyse oli sopimuksista, joissa ei ollut esitetty hypoteettisia skenaarioita – seuraavista syistä:

– alustavassa lainatarjouksessa esitetään yksityiskohtaisesti lainan maksuaikana toteutettavat valuutanvaihdot ja todetaan, että eurojen ja Sveitsin frangien vaihtokurssina käytetään kurssia, jota sovelletaan kaksi arkipäivää ennen valuutanvaihdon perusteena olevaa tapahtumaa ja joka julkaistaan Euroopan keskuspankin internetsivuilla;

– lainatarjouksessa mainitaan, että lainansaaja hyväksyy Sveitsin frangien muuttamista euroiksi ja eurojen muuttamista Sveitsin frangeiksi koskevat valuutanvaihdot, jotka ovat välttämättömiä lainan toimintatavan ja takaisinmaksun kannalta, ja että lainanantaja muuttaa euromääräisinä maksettujen kuukausierien pääoman Sveitsin frangeiksi, kun lainan sivukulut on suoritettu;

– lainatarjouksessa todetaan, että jos valuutanvaihdon tuloksena saadaan määrä, joka on Sveitsin frangeissa eräntynyttä määrää pienempi, pääoma maksetaan takaisin hitaammin ja se mahdollinen pääoman osa, jota ei suoriteta eräpäivänä, kirjataan Sveitsin frangimääräisen tilin jäljellä olevaksi velkapääomaksi, ja lainatarjouksessa todetaan, että lainapääoman lyhentämiseen vaikuttaa kuukausieriin sovelletun vaihtokurssin vaihtelu, oli kyse sitten kurssin vahvistumisesta tai heikentymisestä, ja että tämä voi johtaa lainan takaisinmaksuajan pidentymiseen tai lyhenemiseen ja mahdollisesti vaikuttaa määrään, joka yhteensä on maksettava lyhennyksinä;

– sopimuksen kohdissa, joissa määrätään ”sisäisestä euromääräisestä tilistä” ja ”sisäisestä tilistä Sveitsin frangeissa”, esitetään yksityiskohtaisesti kunkin lainan lyhennyserän maksamisen yhteydessä tehdyt kirjaukset kyseisiltä tileiltä ja kyseisille tileille ja sopimuksessa esitetään läpinäkyvästi, miten ulkomaanvaluutan vaihtomekanismi toimii konkreettisesti.

Siltä osin kuin kyse oli sopimuksista, joihin oli liitetty hypoteettinen skenaario, tuomioissa esitettiin myös seuraava perustelu: **[alkup. s. 20]**

– lainatarjoukseen oli liitetty numeromääräinen hypoteettinen skenaario, jonka avulla voitiin ymmärtää, miten vaihtokurssin vaihtelu vaikuttaisi lainapääomaan ja miten laina-aika muuttuisi tällä perusteella.

On kuitenkin havaittava, että kyseisissä asioissa ensimmäisen siviiliasioita käsittelevän jaoston avocat général (julkisasiamies) esitti seuraavan ratkaisuehdotuksen [– –], jossa hän puolsi tribunal de grande instance de Paris’n oikeuskäytäntöä ajalta ennen OTP-tuomion antamista:

”Kyseinen ero kahden eri tuomioryhmän välillä on mielestäni riittävän merkittävä, jotta on perusteltua, että katsotaan tribunalin tavoin, että näitä kahta tilannetta on käsiteltävä eri tavalla.

Mielestäni on nimittäin selvää, että ensimmäisissä tuomioissa – päinvastoin kuin jälkimmäisissä – ei ole noudatettu direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohdassa säädetyjä selkeyden ja ymmärrettävyyden vaatimuksia koskevaa unionin tuomioistuimen tulkintaa – jota sovelletaan myös sopimuksiin, jotka on tehty ennen kyseistä tulkintaa –, koska niissä on katsottu ainoastaan lainatarjouksen ehtojen ja alustavan lyhennyserätaulukon tietojen perusteella, että riidanalaisen sopimusehdon perusteella kuluttaja voi arvioida seurauksia, joita ehdosta aiheutuu hänen taloudellisille velvoitteilleen.

Vaikka nimittäin voidaan katsoa, että tavanomaisesti valistunut ja kohtuullisen tarkkaavainen ja huolellinen kuluttaja voi ymmärtää sopimusehdot muodollisesti ja kieliopillisesti, tällainen kuluttaja ei pelkästään kyseisten sopimusehtojen perusteella voi arvioida riittävällä tavalla riskejä, joille hän altistuu vaihtokurssin vaihtelun perusteella, jos hänen tulonsa maksetaan lyhennysten maksuvaluuttana eikä sinä ulkomaanvaluuttana, jonka määräisenä laina on maksettava takaisin.

Sen sijaan on niin, että jos kyseiselle kuluttajalle esitetään numeromääräisiä esimerkkejä sisältävä hypoteettinen skenaario vaihtokurssin vaihtelusta, kuluttaja voi tiedostaa taloudelliset seuraukset, joita aiheutuu lyhennysten maksuvaluuttana käytetyn kotimaan valuutan arvon heikentymisestä suhteessa ulkomaanvaluuttaan.”

Kyseiset Ranskan ylimmän tuomioistuimen antamat ratkaisut ja osin niistä eroava saman tuomioistuimen avocat généralin ratkaisuehdotus aiheuttavat tribunal de grande instance de Paris’lle vakavia tulkintavaikeuksia, jotka koskevat riidanalaista kysymystä, joka vaikuttaa yli tuhanteen asiaan jo pelkästään tuomioistuimen 9. siviiliasioita käsittelevällä jaostolla.

Riippumatta siitä, onko sopimukseen liitetty hypoteettista skenaariota vai ei, missään lainatarjouksen kohdassa ei nimittäin mainita ”valuuttakurssiriskiä” [– –].

Maininta, joka on lähimpänä valuuttakurssiriskin mainitsemista, on [– –] kappaleessa, jonka otsikko on ”Valuuttavaihdot” ja jossa käsitellään päinvastaista tilannetta kuin on toteutunut asiassa eli tilannetta, jossa lainansaaja ei enää saa tulojaan euroina, joutuu hankkimaan euroja lyhentääkseen lainaansa ja kantaa siten valuuttariskin.

Lisäksi voidaan todeta, että lainatarjouksen eri osassa [– –] mainitaan, että pääoma maksetaan takaisin ”hitaammin”, jos ”valuuttavaihdon tuloksena saadaan määrä, joka on Sveitsin frangeissa erääntynyttä määrää pienempi”. [alkup. s. 21]

Yhteisön oikeuskäytännössä on ilmeisesti edellytetty paitsi, että sopimuksessa ja asiakirjoissa esitetyistä maininnoista on voitava päätellä, että sopimukseen liittyy valuuttakurssiriski, ja millainen vaikutus tällä on – mitä Cour de cassation on ilmeisesti pitänyt riittävänä –, myös, että riskit on selostettava siten, että paitsi erikoistuneet tuomarit myös kuluttajat, jotka ovat vähemmän ammattitaitoisia ja vähemmän tarkkaavaisia, ymmärtävät ne.

Andriciuc-tuomiossa (20.9.2017, C-186/16) katsottiin seuraavaa:

”Direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että vaatimus, jonka mukaan sopimusehto on laadittava selkeästi ja ymmärrettävästi, merkitsee luottosopimusten yhteydessä sitä, että finanssilaitosten on annettava lainanottajille riittävät tiedot, jotta lainanottajat voivat tehdä niiden pohjalta perusteltuja ja harkittuja päätöksiä. Tämä vaatimus edellyttää kuluttajan ymmärtävän sekä muodollisesti että kieliopillisesti ehdon, jonka mukaan laina on maksettava takaisin samassa ulkomaanvaluutassa, jossa se on otettu, mutta hänen on myös

ymmärrettävä sen konkreettinen merkitys siten, että tavanomaisesti valistunut ja kohtuullisen tarkkaavainen ja huolellinen keskivertokuluttaja voi paitsi olla tietoinen siitä mahdollisuudesta, että ulkomaanvaluutan, jonka määräisenä laina on otettu, arvo voi nousta tai laskea, myös arvioida, mitä mahdollisesti merkittäviä taloudellisia seurauksia tällaisesta ehdosta aiheutuu hänen taloudellisille velvoitteilleen.”

Unionin tuomioistuin on 20.9.2018 annetussa tuomiossaan *OTP Bank v. Ilyes ja Kiss* (C-51/17) täsmentänyt merkittävästi konkreettisia vaatimuksia, joita edellä todetusta seuraa:

74) ”– – rahalaitosten on annettava lainanottajille riittävät tiedot, jotta lainanottajat voivat tehdä niiden pohjalta perusteltuja ja harkittuja päätöksiä, ja – – niihin tulisi sisältyä ainakin tiedot siitä, miten lainanottajan kotijäsenvaltion rahayksikön arvon merkittävä aleneminen sekä ulkomaisen koron nousu vaikuttaisivat lyhennyksiin”

75) ”[kuluttajalle] on – – kerrottava selkeästi, että jos hän tekee ulkomaanvaluuttamääräisen lainasopimuksen, hän altistuu valuuttakurssiriskille, jonka kantaminen voi olla hänelle taloudellisesti vaikeaa, jos rahayksikön, jonka määräisenä hän saa tulonsa, arvo alenee suhteessa siihen ulkomaan valuuttaan, jossa laina on myönnetty. Elinkeinonharjoittajan, tässä tapauksessa pankin, on toisaalta tehtävä selkoa valuuttakurssin mahdollisista vaihteluista ja ulkomaan valuutan määräisen lainan ottamiseen sisältyvistä riskeistä.” (alleviivaus ja lihavointi tässä)

Kun *OTP*-tuomiossa lainansaajat olivat saaneet (77 kohta) ”tiedotteen riskeistä”, samoin ei ole tässä asiassa. Lainatarjouksessa ei käytetä – lukuun ottamatta edellä mainitussa kappaleessa – sanaa ”riski” tai muuta vastaavaa ilmaisua, kuten esimerkiksi ”vaara” tai ”vaikeus”, jonka perusteella keskivertokuluttaja voi tiedostaa Sveitsin frangin vaihtokurssin epäedullisen vaihtelun seuraukset tilanteessa, jossa hän saa tulonsa euroina. [alkup. s. 22]

Näin ollen on syytä lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraava ennakkoratkaisukysymys:

Neljäs kysymys: Onko direktiivi N:o 93/13, tulkittuna yhteisön oikeuden tehokkuusperiaatteen valossa, esteenä kansalliselle oikeuskäytännölle, jonka mukaan pääasiassa kyseessä olevan kaltainen sopimusehtokokonaisuus tai sopimusehto on laadittu direktiivissä tarkoitetulla tavalla ”selkeästi ja ymmärrettävästi”, koska

– alustavassa lainatarjouksessa esitetään yksityiskohtaisesti lainan maksuaikana toteutettavat valuutanvaihdot ja todetaan, että eurojen ja Sveitsin frangien vaihtokurssina käytetään kurssia, jota sovelletaan kaksi arkipäivää ennen valuutanvaihdon perusteena olevaa tapahtumaa ja joka julkaistaan Euroopan keskuspankin internetsivuilla;

– lainatarjouksessa mainitaan, että lainansaaja hyväksyy Sveitsin frangien muuttamista euroiksi ja eurojen muuttamista Sveitsin frangeiksi koskevat valuutanvaihdot, jotka ovat välttämättömiä lainan toimintatavan ja takaisinmaksun kannalta, ja että lainanantaja muuttaa euromääräisinä maksettujen kuukausierien pääoman Sveitsin frangeiksi, kun lainan sivukulut on suoritettu;

– lainatarjouksessa todetaan, että jos valuutanvaihdon tuloksena saadaan määrä, joka on Sveitsin frangeissa eräntynyttä määrää pienempi, pääoma maksetaan takaisin hitaammin ja se mahdollinen pääoman osa, jota ei suoriteta eräpäivänä, kirjataan Sveitsin frangimääräisen tilin jäljellä olevaksi velkapääomaksi, ja lainatarjouksessa todetaan, että lainapääoman lyhentämiseen vaikuttaa kuukausieriin sovelletun vaihtokurssin vaihtelu, oli kyse sitten kurssin vahvistumisesta tai heikentymisestä, ja että tämä voi johtaa lainan takaisinmaksuajan pidentymiseen tai lyhenemiseen ja mahdollisesti vaikuttaa määrään, joka yhteensä on maksettava lyhennyksinä;

– sopimuksen kohdissa, joissa määrätään ”sisäisestä euromääräisestä tilistä” ja ”sisäisestä tilistä Sveitsin frangeissa”, esitetään yksityiskohtaisesti kunkin lainan lyhennyserän maksamisen yhteydessä tehdyt kirjaukset kyseisiltä tileiltä ja kyseisille tileille ja sopimuksessa esitetään läpinäkyvästi, miten ulkomaanvaluutan vaihtomekanismi toimii konkreettisesti;

vaikka lainatarjouksessa ei mainita nimenomaisesti esimerkiksi ”valuuttakurssiriskiä”, jonka lainansaaja kantaa, koska hän ei saa tuloja laskentavaluutassa, eikä ”korkoriskiä”?

Jos kyseiseen neljänteen kysymykseen vastataan myöntävästi, esiin tulee kysymys siitä, mikä vaikutus on hypoteettisilla skenaarioilla, jotka esitettiin lainatarjouksen liitteenä joissain tapauksissa (mukaan lukien pääasiassa), ja erityisesti skenaariolla, jonka otsikko on ”*tietoja luotonne hallinnan yhteydessä suoritettavasta valuutanvaihdosta*” ja jossa esitetään, miten kyseiset tekijät vaihtelisivat, jos euro vahvistuisi suhteessa Sveitsin frangiin tai jos euro heikentyisi suhteessa sopimuspäivän vaihtokurssiin [– –]. Näitä skenaarioita ei ilmeisesti esitetty liitteenä käsiteltävässä asiassa (vaikka sopimus tehtiinkin aikana, jolloin skenaariot yleensä liitettiin asiakirjoihin).

Edellä mainittujen asioiden avocat général oli nimittäin katsonut ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen *OTP*-tuomiota aiemman oikeuskäytännön mukaisesti, että kyseinen skenaario riitti sellaisenaan täyttämään *OTP*-tuomiossa (C-51/17) vahvistetut edellytykset. [alkup. s. 23]

Vaikka on kiistatonta, että kyseiset tiedot, erityisesti tieto lainan maksuajasta ja lainan kokonaishinnasta, ovat hyödyllisiä lisätietoja verrattuna sopimukseen, joissa kyseisiä tietoja ei mainita, on kuitenkin todettava aluksi, että kyseisissä hypoteettisissa skenaarioissa ei myöskään käytetä sanoja, jotka ohjaisivat lainansaajia tiedostamaan muun muassa *OTP*-tuomion (C-51/17) 74, 75 ja 77 kohdassa tarkoitettua ”*riskin*”, ”*vaarat*” tai ”*vaikeudet*”.

Vaihtokurssia koskevan hypoteettisen skenaarion hyvin neutraalista otsikosta (*”tietoja luotonne hallinnan yhteydessä suoritettavasta valuutanvaihdosta”*) ei muutenkaan käy selvästi ilmi, että kyseisellä sivulla on vaihtokurssien vaihtelua koskevia hypoteettisia skenaarioita, toisin kuin edellisen sivun otsikosta (*”luotonne koron hypoteettista kehitystä koskeva skenario”* [–]).

[–]

Näin ollen on syytä lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraava ennakkoratkaisukysymys:

Viiides kysymys: Jos neljänteen kysymykseen vastataan myöntävästi: Onko direktiivi N:o 93/13, tulkittuna yhteisön oikeuden tehokkuusperiaatteen valossa, esteenä kansalliselle oikeuskäytännölle, jonka mukaan pääasiassa kyseessä olevan kaltainen sopimusehtokokonaisuus tai sopimusehto on laadittu direktiivissä tarkoitetulla tavalla ”selkeästi ja ymmärrettävästi”, jos neljännessä kysymyksessä esitettyjen seikkojen lisäksi alustavasti 25 vuodeksi tehdyssä sopimuksessa on esitetty ainoastaan hypoteettinen skenario maksuvaluutan arvon laskemisesta 5,29 prosentilla suhteessa laskentavaluuttaan, kun sopimuksessa ei muuten mainita ”riskin” tai ”vaikeuksien” kaltaisia sanoja?

2. Rikosoikeudenkäynnissä käsiteltävien seikkojen – erityisesti koulutuspakettien ja esitteiden – merkitys ja näyttövelvollisuus

a) Tietoja yhteisön oikeudesta ja kansallisesta oikeudesta

Yhteisön oikeudessa on tulkittu, että sopimusehdon kohtuullisuutta tai kohtuuttomuutta on arvioitava ”*ottamalla huomioon kaikki sopimuksen tekoon sopimusehtokohdella liittyneet olosuhteet*” [alkup. s. 24] (unionin tuomioistuimen tuomio 20.9.2018, *OTP Bank v. Ilyes ja Kiss*, C-51/17, 83 kohta).

Lisäksi samassa tuomiossa on todettu, että ”*rahalaitosten on annettava lainanottajille riittävät tiedot, jotta lainanottajat voivat tehdä niiden pohjalta perusteltuja ja harkittuja päätöksiä*” (74 kohta).

Tämän muotoilun perusteella näyttää siltä, että näyttövelvollisuus siitä, että sopimusehto on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi, on elinkeinonharjoittajalla, mutta unionin tuomioistuin ei kuitenkaan vaikuta selvästi ottaneen kantaa tähän seikkaan.

Sen sijaan kulutusluottojen alalla, joka on lähellä [kohtuuttomien sopimusehtojen alaa], on katsottu, että direktiivin 2008/48/EY nojalla (ks. unionin tuomioistuimen tuomio 18.12.2014, *CA CF v. Bakkaus*, C-449/13, 27–32 kohta ja erityisesti 28 kohta) näyttövelvollisuus siitä, että lainanantajan direktiivin mukaisia velvollisuuksia on noudatettu, on lainanantajalla, jonka on säilytettävä tätä koskevat todisteet.

Kansallisesta oikeudesta on muistutettava, että tuomioistuimen suorittaman esitutinnan lopputuloksena kaksi tutkintatuomaria katsoivat 29.8.2017 annetussa päätöksessään [– –], että BNPPF-yhtiötä vastaan oli ”riittävästi näyttöä” siitä, että yhtiö oli syyllistynyt eri menettelytavoillaan harhaanjohtavaan kaupalliseen menettelyyn (direktiivissä 2005/29/EY tarkoitettulla tavalla; direktiivi on pantu täytäntöön kuluttajansuojalain, sellaisena kuin sitä sovelletaan tässä asiassa, L. 121-2 §:ssä) nimenomaan valuuttakurssiriskin osalta.

Syyttäväviranomainen on esittänyt useissa siviiliasioissa todisteita [– –], joiden perusteella näyttää esimerkiksi siltä, että valuuttakurssiriskiä koskevia varoituksia poistettiin pankin sisäisistä koulutusasiakirjoista ja että kaupallisessa viestinnässä pyrittiin minimoimaan tai kieltämään valuuttakurssiriskien olemassaolo.

Cour d’appel de Paris on katsonut erityisesti 6.1.2017 annetussa tuomiossaan (RG nro 15/14128) [– –], että ei ollut osoitettu, että nämä asiakirjat tai esitteet olisi antanut lainansaajille pankki, vaan ne oli antanut sen sijaan sijoitusneuvontayritys, ja siten Cour d’appel de Paris on jättänyt ne huomiotta.

b) Tribunal de grande instance de Paris’n ennakkoratkaisukysymykset

Kuudes ennakkoratkaisukysymys koskee näyttövelvollisuutta, koska asiassa on riidanalaista, onko useita tietoja, jotka ovat voineet vaikuttaa siihen, oliko riidanalaiset sopimusehdot laadittu ”selkeästi ja ymmärrettävästi”, välitetty:

Kuudes kysymys: Onko näyttövelvollisuus siitä, että sopimusehto on laadittu direktiivissä N:o 93/13 tarkoitettulla tavalla ”selkeästi ja ymmärrettävästi”, mukaan lukien sopimuksen tekoon liittyneiden olosuhteiden osalta, elinkeinonharjoittajalla vai kuluttajalla? [alkup. s. 25]

Edellä esitetyssä asiayhteydessä tulee esiin – jos näyttövelvollisuus on elinkeinonharjoittajalla – kysymys siitä, mikä todistusarvo on myyntitekniikoita koskevilla seikoilla, kun myyntitekniikat ovat osa ”sopimuksen tekoon liittyviä olosuhteita” (entisten työntekijöiden todistajanlausunnot, mainoslehdet, koulutusasiakirjat jne.).

Cour d’appel de Paris’n päättelyssä, jota se sovelsi erityisesti 6.1.2017 annetussa tuomiossaan, kantajille asetetaan velvollisuus näyttää paitsi, että oli olemassa pankin myyntihenkilöstön ja välittäjien käyttöön tarkoitettuja kaupallisia materiaaleja, myös että heille esitettiin niissä esitetyt väitteet –tämäntyyppisiä väitteitä esitetään yleensä suullisesti – ja että väitteet esitti heille nimenomaan pankki eikä välittäjä (finanssisijoitusneuvoja tms.).

Ranskan alioikeudessa käsiteltävässä siviilioikeudellisessa oikeudenkäynnissä on hyvin harvinaista kuulla asianosaisia tai todistajia syistä, jotka liittyvät pääosin tuomioistuinten väliseen työnjakoon, jolloin tällaisen näytön esittäminen on käytännössä hyvin vaikeaa tai mahdotonta.

Toinen tapa lähestyä asiaa olisi katsoa yhtäältä, että näiden seikkojen perusteella syntyy kumottavissa oleva oletus siitä, että asiakirjoissa esitetyt tiedot on välitetty, mukaan lukien suullisesti, lainansaajille, ja toisaalta, että sillä, että tiedot on välittänyt sijoitusneuvoja tms., ei ole merkitystä, koska elinkeinonharjoittajan on vastattava valitsemiensa välittäjien toimista.

Elinkeinonharjoittajan on nimittäin hallittava tuotteidensa jakelukanavia, oli kyse sitten välittäjien valinnasta tai kaupallisesta viestinnästä käsitteen laajassa merkityksessä, ja sillä pitäisi olla todisteita (esimerkiksi ohje olla käyttämättä milloin mitään ongelmallista esitettä) siitä, että kantajien esittämiä seikkoja ei todellisuudessa ole käytetty tai että niitä ei enää käytetty sopimuksen tekohetkellä.

Näin ollen on syytä lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraava ennakkoratkaisukysymys:

Seitsemäs kysymys: Jos elinkeinonharjoittajalla on näyttövelvollisuus siitä, että sopimusehto on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi, onko direktiivi 93/13 esteenä kansalliselle oikeuskäytännölle, jossa katsotaan, että kun on esitetty myyntitekniisiä asiakirjoja, lainansaajien on osoitettava yhtäältä, että heille esitettiin asiakirjoissa esitetyt tiedot, ja toisaalta, että pankki on esittänyt heille kyseiset tiedot, vai edellyttääkö direktiivi päinvastoin, että näiden seikkojen perusteella syntyy oletus siitä, että asiakirjoissa esitetyt tiedot on välitetty lainansaajille muun muassa suullisesti, ja kyse on kumottavissa olevasta olettamasta, joka elinkeinonharjoittajan, joka vastaa valitsemiensa välittäjien välittämistä tiedoista, on osoitettava vääräksi? [alkup. s. 26]

E. Huomattavan epätasapainon käsite

Jos (a) riidanalaiset sopimusehdot eivät ole osa sopimuksen pääkohdetta, tai (b) vaikka ne ovatkin osa sopimuksen pääkohdetta, niitä ei ole laadittu ”selkeästi ja ymmärrettävästi”, ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen olisi tutkittava, onko asiassa syntynyt huomattavaa epätasapainoa vai ei.

1. Merkityksellinen yhteisön oikeus ja kansallinen oikeus

Sitä, vallitseeko osapuolten oikeuksien ja velvollisuuksien välillä ”huomattava epätasapaino”, on arvioitava, vaikka ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin katsoisikin, että sopimusehtoa ei ollut laadittu ”selkeästi ja ymmärrettävästi” – toisin sanoen se, että sopimusehtoa ei ole laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi, ei ole riittävä osoitus huomattavasta epätasapainosta, vaan se on yksi huomioon otettavista seikoista (ks. implisiittisesti unionin tuomioistuimen määräys *Lupean*, C-119/17).

Tällaisen epätasapainon olemassaolon arvioinnissa on otettava huomioon ”elinkeinonharjoittajan – – asiantuntemus ja perehtyneisyys” ja epätasapaino, joka

ilmenee vasta sopimuksen täyttämisen aikana (unionin tuomioistuimen tuomio 20.9.2017, *Andriuc*, C-186/16, 54 kohta).

Unionin tuomioistuin on erityisesti todennut, että

”56) Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä on arvioida ottaen huomioon kaikki pääasian olosuhteet sekä erityisesti elinkeinonharjoittajan, nyt käsiteltävässä asiassa pankin, asiantuntemus ja perehtyneisyys valuuttakurssin mahdollisiin vaihteluihin ja ulkomaanvaluutan määräisen lainan ottamiseen sisältyviin riskeihin ensiksi, onko lojaliteettiperiaatetta jätetty mahdollisesti noudattamatta, ja toiseksi, onko direktiivin 93/13 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu huomattava epätasapaino mahdollisesti olemassa.

57) Sen arvioimiseksi, aiheuttaako pääasiassa kyseessä olevan kaltainen sopimusehto kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille lojaliteettiperiaatteen vastaisesti, kansallisen tuomioistuimen on tutkittava, voisiko kuluttajaa lojaalisti ja kohtuullisesti kohteleva elinkeinonharjoittaja perustellusti odottaa, että kuluttaja olisi yksilöllisissä sopimusneuvotteluissa hyväksynyt tällaisen ehdon (ks. vastaavasti tuomio 14.3.2013, *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, 68 ja 69 kohta).”

Koska Cour de cassation on katsonut, että riidanalaiset sopimusehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi, se ei ole ottanut kantaa kyseiseen kysymykseen. [alkup. s. 27]

2. Tribunal de grande instance de Paris'n ennakkoratkaisukysymys

On kiistatonta, [– –] [että] pankilla on paljon kuluttajaa paremmat edellytykset ennakoida talouden kehitystä ja valuuttakurssiriskiä.

Käsiteltävänä olevassa sopimuksessa kaikki sopimusosapuolet kantavat osan valuuttakurssiriskistä: pankki saa voittoa, jos Sveitsin frangi vahvistuu, ja kärsii tappiota, jos se heikkenee.

Valuuttakurssiriski voi kuitenkin jakautua osapuolten välillä epätasapainoisesti: BNP-yhtiön riski rajoittuu lainattuun määrään (pahimmillaan koko jäljellä oleva määrä maksettaisiin takaisin viiden vuoden kuluttua yhdellä eurolla...), kun taas lainansaajan riskiä ei nähtävästi ole rajattu vastaavalla tavalla, vaikka hyväksyttäisiinkin tulkinta, jonka mukaan lyhennyserien yhteismäärää on rajattu pidennyksen kestolla ja josta on huomattavaa erimielisyyttä. Tätä epätasapainoa voi pahentaa se, että pankille maksetaan sitä enemmän korkoa mitä kauemmin takaisinmaksu kestää.

Ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen on muutenkin mahdotonta – sopimusrakenteen ja huomioon otettavien muuttujien määrän vuoksi – mallintaa vaihtokurssien ja korkojen vaihtelun seurauksia ja sitä, kuinka todennäköisiä ne ovat.

Toisaalta kuluttajan mahdollisesti saama voitto rajoittuu lainattuun pääomaan vähennettynä ensimmäisen viiden vuoden aikana maksetuilla lainapääoman lyhennyksillä. Pankki väittää myös, että lainansaajille on myönnetty edullisempi korko.

Näin ollen on syytä lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraava ennakkoratkaisukysymys:

Kahdeksas kysymys: Voidaanko pääasiassa kyseessä olevan kaltaiseen sopimukseen, jolla sopimuksen molemmat osapuolet sopivat kantavansa valuuttakurssiriskin, katsoa liittyvän huomattavaa epätasapainoa, kun yhtäältä elinkeinonharjoittajalla on kuluttajaa paremmat edellytykset ennakoida valuuttakurssiriskiä ja kun toisaalta elinkeinonharjoittajan kantama riski on rajattu mutta kuluttajan riski ei?

[--]

Näillä perusteilla:

Tribunal de grande instance de Paris, [--] [alkup. s. 28]

LYKKÄÄ asian käsittelyä siihen asti kunnes Euroopan unionin tuomioistuin on ottanut kantaa seuraaviin kysymyksiin:

Ensimmäinen kysymys: Onko direktiivi N:o 93/13, tulkittuna tehokkuuseriaatteen valossa, esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa asiassa sille, että sovelletaan vanhentumissääntöjä seuraavissa tilanteissa: (a) sopimusehdon kohtuuttomuuden toteamiseen, (b) mahdollisiin palautuksiin, (c) kun kuluttaja on kantajana, ja (d) kun kuluttaja on vastaajana, mukaan lukien vastakanteen vastaajana?

Toinen kysymys: Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan täysin tai osin kieltävästi: Onko direktiivi N:o 93/13, tulkittuna tehokkuuseriaatteen valossa, esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa asiassa sille, että sovelletaan kansallista oikeuskäytäntöä, jossa vanhentumisajan alkuaikakohdaksi on vahvistettu lainatarjouksen hyväksymispäivä vakavien taloudellisten vaikeuksien ilmenemispäivän sijaan?

Kolmas kysymys: Onko pääasiassa kyseessä olevan kaltaisia sopimusehtoja, joissa määrätään erityisesti, että laskentavaluuttana käytetään Sveitsin frangia ja maksuvaluuttana euroa, ja joista seuraa, että lainansaajan on kannettava valuuttakurssiriski, pidettävä osana direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua sopimuksen pääkohdetta, kun asiassa ei ole riitautettu valuutanvaihtomaksun määrää ja kun sopimukseen sisältyy ehtoja, joissa määrätään, että lainansaaja voi tiettyinä ajankohtina käyttää mahdollisuutta muuttaa sopimus euromääräiseksi ennalta määritellyn kaavan mukaisesti?

Neljäs kysymys: Onko direktiivi N:o 93/13, tulkittuna yhteisön oikeuden tehokkuuseriaatteen valossa, esteenä kansalliselle oikeuskäytännölle, jonka mukaan pääasiassa kyseessä olevan kaltainen sopimusehtokokonaisuus tai sopimusehto on laadittu direktiivissä tarkoitettulla tavalla ”selkeästi ja ymmärrettävästi”, koska

– alustavassa lainatarjouksessa esitetään yksityiskohtaisesti lainan maksuaikana toteutettavat valuutanvaihdot ja todetaan, että eurojen ja Sveitsin frangien vaihtokurssina käytetään kurssia, jota sovelletaan kaksi arkipäivää ennen valuutanvaihdon perusteena olevaa tapahtumaa ja joka julkaistaan Euroopan keskuspankin internetsivuilla;

– lainatarjouksessa mainitaan, että lainansaaja hyväksyy Sveitsin frangien muuttamista euroiksi ja eurojen muuttamista Sveitsin frangeiksi koskevat valuutanvaihdot, jotka ovat välttämättömiä lainan toimintatavan ja takaisinmaksun kannalta, ja että lainantaja muuttaa euromääräisinä maksettujen kuukausierien pääoman Sveitsin frangeiksi, kun lainan sivukulut on suoritettu;

– lainatarjouksessa todetaan, että jos valuutanvaihdon tuloksena saadaan määrä, joka on Sveitsin frangeissa erääntynyttä määrää pienempi, pääoma maksetaan takaisin hitaammin ja se mahdollinen pääoman osa, jota ei suoriteta eräpäivänä, kirjataan Sveitsin frangimääräisen tilin jäljellä olevaksi velkapääomaksi, ja lainatarjouksessa todetaan, että lainapääoman lyhentämiseen vaikuttaa kuukausieriin sovelletun vaihtokurssin vaihtelu, oli kyse sitten kurssin vahvistumisesta tai heikentymisestä, ja että tämä voi johtaa lainan takaisinmaksuajan pidentymiseen tai lyhenemiseen ja mahdollisesti vaikuttaa määrään, joka yhteensä on maksettava lyhennyksinä;

– sopimuksen kohdissa, joissa määrätään ”sisäisestä euromääräisestä tilistä” ja ”sisäisestä tilistä Sveitsin frangeissa”, esitetään yksityiskohtaisesti kunkin lainan lyhennyserän maksamisen yhteydessä tehdyt kirjaukset kyseisiltä tileiltä ja kyseisille tileille ja sopimuksessa esitetään läpinäkyvästi, miten ulkomaanvaluutan vaihtomekanismi toimii konkreettisesti; vaikka lainatarjouksessa ei mainita nimenomaisesti esimerkiksi ”valuuttakurssiriskiä”, jonka lainansaaja kantaa, koska hän ei saa tuloja laskentavaluutassa, eikä ”korkoriskiä”?

Viides kysymys: Jos neljänteen kysymykseen vastataan myöntävästi: Onko direktiivi N:o 93/13, tulkittuna yhteisön oikeuden tehokkuuseriaatteen valossa, esteenä kansalliselle oikeuskäytännölle, jonka mukaan pääasiassa kyseessä olevan kaltainen sopimusehtokokonaisuus tai sopimusehto on laadittu direktiivissä tarkoitettulla tavalla ”selkeästi ja ymmärrettävästi”, jos neljännessä kysymyksessä esitettyjen seikkojen lisäksi alustavasti 25 vuodeksi tehdyssä sopimuksessa on esitetty ainoastaan hypoteettinen skenaario maksuvaluutan arvon laskemisesta 5,37 prosentilla suhteessa

laskentavaluuttaan, kun sopimuksessa ei muuten mainita ”riskin” tai ”vaikeuksien” kaltaisia sanoja?

Kuudes kysymys: Onko näyttövelvollisuus siitä, että sopimusehto on laadittu direktiivissä N:o 93/13 tarkoitetulla tavalla ”selkeästi ja ymmärrettävästi”, mukaan lukien sopimuksen tekoon liittyneiden olosuhteiden osalta, elinkeinonharjoittajalla vai kuluttajalla?

Seitsemäs kysymys: Jos elinkeinonharjoittajalla on näyttövelvollisuus siitä, että sopimusehto on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi, onko direktiivi [N:o] 93/13 esteenä kansalliselle oikeuskäytännölle, jossa katsotaan, että kun on esitetty myyntitekniisiä asiakirjoja, lainansaaajien on osoitettava yhtäältä, että heille esitettiin asiakirjoissa esitetyt tiedot, ja toisaalta, että pankki on esittänyt heille kyseiset tiedot, vai edellyttääkö direktiivi päinvastoin, että näiden seikkojen perusteella syntyy oletama siitä, että asiakirjoissa esitetyt tiedot on välitetty lainansaaajille muun muassa suullisesti, ja kyse on kumottavissa olevasta olettamasta, joka elinkeinonharjoittajan, joka vastaa valitsemiensa välittäjien välittämistä tiedoista, on osoitettava vääräksi?

Kahdeksas kysymys: Voidaanko pääasiassa kyseessä olevan kaltaiseen sopimukseen, jolla sopimuksen molemmat osapuolet sopivat kantavansa valuuttakurssiriskin, katsoa liittyvän huomattavaa epätasapainoa, kun yhtäältä elinkeinonharjoittajalla on kuluttajaa paremmat edellytykset ennakoida valuuttakurssiriskiä ja kun toisaalta elinkeinonharjoittajan kantama riski on rajattu mutta kuluttajan riski ei? [alkup. s. 29]

[--]